

ב' באייר התשע"א - 06-13.05.2011
גליון 148

עת למדינה או תעתועי מדיניות?

המטרה האמיתית של ההצבעה בספטמבר היא לא הכרזה על מדינה שכבר הוכרז עליה, ולא הכרה במדינה שכבר קיבלה הכרה, אלא השגת שלושה דברים מן הקהילייה הבינלאומית

עמנואל נבון

את ישראל רודפת רוח רפאים. בעוד שהרשות הפלסטינית מאיימת להכריז בספטמבר על מדינה שתזכה להכרת האו"ם, נראה כי רבים הם הישראלים המאמינים כי אפוקליפסה עומדת בפתח. אלא שלא מפץ גדול צפוי כאן, אלא אלא מפח גדול.

כבר הוכרז על הקמתה של מדינה פלסטינית, והעצרת הכללית כבר המליצה על קבלתה של "מדינה" זו כחברה באו"ם. ב-15 בנובמבר 1988 הכריז יאסר ערפאת באלג'יריה על ייסוד "מדינת פלסטין" שבירתה היא ירושלים ונשיאה הוא ערפאת. חודש אחר כך, אימצה העצרת הכללית של האו"ם את ההחלטה שהכירה ב"הכרזה על מדינת פלסטין", וזו החליפה באו"ם את "אש"ף" ב"פלסטין". 104 מדינות הצביעו בעד ההחלטה, 44 נמנעו ושתיים (ארה"ב וישראל) הצביעו נגדה. מאז, העבירה העצרת הכללית של האו"ם החלטות רבות התומכות במדינה פלסטינית.

אלא שלהחלטותיה של העצרת הכללית, בניגוד לאלו של מועצת הביטחון, אין תוקף מחייב. הן בגדר המלצות בלבד. העצרת הכללית אינה מייסדת מדינות ואין לה סמכות לעשות כן. בניגוד לטעות הנפוצה, האו"ם לא ייסד את מדינת ישראל. ב-29 בנובמבר 1947 העצרת הכללית רק אישרה את המלצותיה של הוועדה המיוחדת של האו"ם לענייני ארץ ישראל, לחלק את שטח המנדט הבריטי למדינה יהודית ולמדינה ערבית. מעמדו של האישור הוא של חוות דעת בלתי מחייבת בלבד. מה שייסד את מדינת ישראל היה שבעה עשורים של עמל, ומלחמת העצמאות שבה נלחמו היהודים לבדם – אם כי בתמיכת צ'כוסלובקיה, גרורתה של בריה"מ – ללא עזרת האו"ם.

העצרת הכללית גם אינה מוסמכת לקבל מדינות חדשות כחברות באו"ם ללא הסכמתה של מועצת הביטחון. אם חברה אחת מחמש החברות הקבועות במועה"ב מטילה וטו, "מדינת פלסטין" לא תתקבל כחברה באו"ם (קוסובו אינה חברה באו"ם בגלל הווטו של רוסיה). מכאן פשר המאמצים הדיפלומטיים שמשקיעות ישראל והרשות הפלסטינית לשכנע את שתי המדינות בעלות זכות הוטו המהססות – בריטניה וצרפת.

המטרה האמיתית של ההצבעה בספטמבר

ההבדל בין 1988 ובין 2011 הוא כמובן שכיום יש לאש"ף ולחמאס שליטה חלקית ביו"ש וברצועת עזה, בעוד שאז אש"ף פעל מתוניסיה וחמאס היה עדיין בחיתוליו. שליטה טריטוריאלית, ולו גם חלקית בלבד, הופכת את "הכרזת העצמאות" הפלסטינית לבעלת עוצמה רבה יותר. אמנת מונטווידאו משנת 1933 על הזכויות והחובות של מדינות ניסחה את הקריטריונים המקובלים במשפט הבינלאומי לקיומה של מדינה: אוכלוסיה קבועה; טריטוריה מוגדרת; ממשל והיכולת לקיים יחסים עם מדינות אחרות. הרש"פ אמנם תואמת את ההגדרה, אך קיימים שני מכשולים שיזינו את המאבק הדיפלומטי הצפוי בין ישראל ובין הפלסטינים.

עד השבוע שעבר, לפלסטינים היו שתי ממשלות: ממשלת פת"ח ביו"ש וממשל חמאס בעזה. בעוד שרשמית שם הסכם פת"ח-חמאס קץ לדואליות זו, הרי שהממשלה הפלסטינית החדשה מורכבת מארגון טרור המוכר ככזה בארה"ב, באיחוד האירופי, בקנדה, באוסטרליה, ביפן ובישראל. הפלסטינים ינסו להשיג "הלבנה מוסרית" לחמאס (ובכך הם יכולים לסמוך על תמיכתן של מדינות כמו רוסיה, טורקיה, נורווגיה ושווייץ), בעוד שישאל תשתדל לשכנע את האיחוד האירופי לא להסיר את חמאס מן הרשימה השחורה.

המכשול השני קשור בטריטוריה. "הטריטוריה הפלסטינית" אינה מוגדרת והיא שנויה במחלוקת. חמאס תובע בגלוי את כל ארץ ישראל המערבית, בעוד שפת"ח מסתפק רשמית בכל יהודה ושומרון, בעזה ובמזרח ירושלים (גם אם סקירה של ספרי הלימוד של הרש"פ, תוכניות הטלוויזיה שלה והנאומים של ראשיה בערבית מלמדים אחרת). לטענתו של מחמוד עבאס כי כל יו"ש "שייכים" לפלסטינים, אין כל בסיס היסטורי או חוקי. "הקו הירוק" של 1949 היה קו שביתת נשק זמני בין ישראל ובין תוקפיה הערביים. החלטת מועה"ב 242 אינה מחייבת נסיגה

ישראלית לקווים אלה. ירדן שלטה (וסיפחה) את יו"ש מ-1949 עד 1967; מעולם לא הייתה שם בעבר מדינה פלסטינית. אמנם הפלסטינים מנסים להעלים עובדות אלה בטענה כי תביעותיהם הטריטוריאליות נתמכות על ידי המשפט הבינלאומי ולא היא, אך מרבית המדינות תומכות בתביעות הטריטוריאליות של הפלסטינים. באשר לממשל אובמה, זה לא אישר וגם לא נסוג ממכתבו של הנשיא האמריקני ג'ורג' בוש לאריאל שרון מ-14 באפריל 2004, שבו מצויין בין היתר כי "אין זה מציאותי לצפות שתוצאת המו"מ על הסדר הקבע תהיה חזרה מלאה ושלמה לקווי שביתת הנשק של 1949".

המטרה האמיתית של ההצבעה בספטמבר היא איפוא לא הכרזה על מדינה שכבר הוכרז עליה, ולא הכרה במדינה שכבר קיבלה הכרה בעבר. מטרתה האמיתית היא השגת שלושה דברים מן הקהילייה הבינלאומית: ביטול הדרישה שהפלסטינים יוותרו על "זכות השיבה" כתנאי למדינה; הענקת לגיטימיות לחמאס; שלילת לגיטימציה מכל נוכחות יהודית מעבר ל"קו הירוק" ובכלל זה העיר העתיקה של ירושלים.

בעוד שההצבעה בעצרת הכללית של האו"ם בספטמבר תהיה משוללת כל מעמד חוקי, תהיה בה הכרה במשתמע ב"זכות השיבה" והלבנה של פשעי חמאס ושל האידיאולוגיה המזוויעה שלו. בעוד אנו הישראלים עומדים לחגוג 63 שנות עצמאות, מאבקנו למענה רחוק מאוד מסיומו.